

Христо Делчев на 60 години

Петър БЕРОН

Един от водещите пещерняци и зоолози у нас Христо Делчев Делчев е роден в София на 15 януари 1939 г. В семейството на тракийски бежанци със сложна съдба. В 1964 г. завършва биология в Софийския университет и постъпва на работа в Института по зоология при БАН. Там се труди и до днес, като извървя целия път от специалист биолог през научен сътрудник (1972) и старши научен сътрудник (1984). Многобройните си изследвания върху паяците от пещерите на България оформя в дисертация на тема „Фаунистични, таксономични, екологични и зоогеографски изследвания върху пещерните паяци (Araneae) в България“ и успешно я защитава през 1976 г. След това пещерните паяци отстъпват на заден план, а основните си усилия Делчев влага в изучаването на паяците по високите планини и Черноморското крайбрежие. Благодарение на упорития му труд успехите не закъсняват.

Още в началото на своя научен път Христо имаше шанса да се запознае с някои забележителни хора, от които прихваща „маята“ за по-нататъшната си работа. В края на жизнения си път видният наш зоолог и специалист по паяците д-р Пенчо Дренски успя да види Делчев да поема и доразвива на модерна основа щафетата на проучванията върху тази голяма и важна група животни. Делчев стана част от нашата малка група биоспелеолози и пещерняци, насочвани и вдъхновявани от незабравимия Петър Трантеев. Много дни и нощи прекарахме заедно под земята по родните планини, Христо стана председател на Студентския пещерен клуб „Академик“ (1978 - 1995), зам. председател на Българската федерация по спелеология (1968 - 1993), преподава спелеология към катедра „Туризм и алпинизъм“ в Националната спортна академия (1972), написа учебник по спелеология и пещерно дело и хубавата научнопопулярна книга „Потомците на Арахна“. Междувременно обаче го „защипа“ едно миловидно момиче на име Елена, роди му три деца и го прикова с желязна хватка към бинокуляра и паяците. Христо нямаше къде да мърда и постепенно стана един от най-изявените европейски специалисти по тази група.

Многогодишните изследвания на Делчев върху паяците на България, Гърция и други страни имат за резултат публикуването на 29 нови таксона, вкл. рогове и подрогове, съобщаването на 237 вида нови за фауната на България и изясняването на истинския статус на много други таксони. Изследванията му обхващат и теоретични въпроси из областта на произхода и формирането на паяците на Балканския полуостров, на създаването на компютърна база данни за инвентаризация и опазване на биоразнообразието в някои национални паркове. Той е активен участник в създаването на Националната стратегия за опазването на биоразнообразието и в проучването на фауната на Рила, Пирин Стара планина и други райони. Добре известен е в чужбина, тъй като 38 от работите му са в чуждестранни списания и 9 пъти е канен за лектор на конгреси. Съвместно с австрийски и други чужди учени Христо Делчев е публикувал и сравнителни анализи на фауната на Пирин и Алпите, участник е и в ръководствата на две международни организации.

Общителен, открит и винаги готов да помогне, Делчев е един от малкото наши зоолози, които са създали край себе си школа от последователи. Той ръководи и чуждестранни млади „паякари“ - от Сърбия, Гърция и други страни. Въпреки многото си диоптри, Ицо е по цял ден наведен над компютъра и бинокуляра и заразява с примера си. Същевременно ръководи (от 1993 г.) секция „Таксономия, фаунистика и зоогеография“, като с чест продължава делото на именития си предшественик проф. Михаил Йосифов.

Излизват се годините. Момчетата от 60-те години, които проф. Паспалев назначи някога в Института по зоология, сега сами обучават други и оглеждат жизнения си път. Христо Делчев има основание да се гордее със своя път, с учениците и постиженията си. Пътят му обаче далеч не е свършил. Десетки нови таксони чакат описване в стъклениците му, а и добри специалисти лесно не се създават. Да е жив и здрав да работим заедно още дълги години.